

I.

FŐVÁROSI BÍRÓSÁG

.....P...../2005/70.

A Magyar Köztársaság nevében!

A Fővárosi Bíróság dr. Grafl-Fülöp Gyöngyi ügyvéd által képviselt I. rendű felperes neve /I. rendű felperes címe/ I. rendű és II. rendű felperes neve /II. rendű felperes címe/ II. rendű felpereseknek

dr. Zeke László ügyvéd által képviselt I. rendű alperes neve /I. rendű alperes címe./ I. rendű és a személyesen eljáró, de nem védekező II. rendű alperes neve /II. rendű alperes címe/ II. rendű alperesek ellen

szertői jogsértés megállapítása, stb. iránt folyamatban lévő perben meghozta és kihirdette a következő

Í T É L E T E T :

A Fővárosi Bíróság megállapítja, hogy az I. rendű alperes és a II. rendű alperes szerzői jogsértést követett el, amikor jogutódjától,-tól, úgy is mint szerzőtől nem kért hozzájárulást ahhoz, hogy ... című, 2002-ben kiadott könyvben megjelenesse és írásait.

A bíróság kötelezi arra az I. rendű alperest, hogy a még forgalomban lévő könyvpéldányokat vonja vissza 15 napon belül és semmisítse meg a saját költségén, a felperesek jelenlétében.

A bíróság eltiltja attól az alpereseket, hogy a jövőben a kiadványban közölt írásokat a felperesek, mint jogutódok előzetes hozzájárulása nélkül megjelenesse.

A bíróság kötelezi arra is az alpereseket, hogy 15 napon belül az ítéleti rendelkezések közül a jogsértés tényét megállapító részt saját költségükön egy ízben tegyék közzé a ... és a ... című napilapokban, valamint az ... hetilapban.

Végül a bíróság kötelezi az I. rendű alperest, feltételesen a II. rendű alperest, amennyiben az I. rendű alperestől nem hajtható be az összeg, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 405.000 Ft-ot /azaz Négyszázötözezer Ft-ot/, a II. rendű felperesnek 135.000 Ft-ot /azaz Egyszázharmincötözezer Ft-ot/ és az összeg után 2002. július 1. napjától a kifizetésig terjedő időre járó törvényes mértékű késedelmi kamatot, valamint a felpereseknek, mint együttes jogosultaknak 27.000 Ft /azaz Huszonhétezer Ft/ perköltséget, az államnak pedig külön felhívásra 17.400 Ft /azaz Tizenhétezer-négyszáz Ft/ illeték-különbözetet.

Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a Fővárosi Ítéletáblához címzett, a Fővárosi Bíróságnál 5 példányban benyújtandó fellebbezésnek van helye.

I N D O K O L Á S :

Az Kiadó a magyar könyvsorozatban 2002-ben jelentette meg válogatásában a című könyvet, amely könyvsorozat egyik szerkesztője II. rendű alperes, és egyben a szerkesztőbizottság egyik tagja is. A könyv a . sorozat 15. része, felelős kiadója II. rendű alperes volt.

A könyv tartalomjegyzéke szerint a bevezetőt követően, amelyet írt, írásaiból a 83. oldaltól kezdve a 230. oldalig közöltek részeket, majd a 238. és 253. oldalakon is.

A könyvben válogatás történt a kortársak írásaiból, ezt a „... -ról” cím alatt tették közzé.

A 269-272. oldalakon jelent meg ...Töredék a „...-jelenség” című tanulmányhoz elnevezésű írás, amely első ízben került nyilvánosságra.

A könyvben megjelentett írásművek tekintetében, de részéről írt, és első ízben hozzájárulása nélkül közölt műre sem kötött az alperesi kiadó felhasználási szerződést, a felperesi jogutódok tudomása szerint a kortárs írók műveinek közzététele tekintetében sem született felhasználási szerződés, ezt a peres eljárásban csatolt, ... íróntól származó nyilatkozat az ő tekintetében meg is erősíti.

A 2002-ben peres eljárást kezdeményezett mindezek miatt a kiadóhoz fordult, a kiadó elismerte, hogy felhasználási szerződést nem kötött a szerzőkkel, arra hivatkozott azonban, hogy a szövegválogató, szerkesztő, ...a megjelentetésre tervezett kötet anyagát rendre bemutatta és tudomására hozta a jogtulajdonosoknak, majd az alperessel megkötött szerződésében arról nyilatkozott, hogy a felkínált kéziratok jogtiszták, a szerzői jogokkal kapcsolatban felhatalmazással rendelkeznek. Azt az I. rendű alperesi kiadó elismerte, hogy nem kellő körültekintéssel járt el ez esetben, ezért a kiadó lehetőségeit felajánlotta a felperes és életművének publikálására.

A felperes jogi képviselője útján azonban azt követelte, hogy az alperesi kiadó adjon számot a kinyomtatott, eladott és még rendelkezésre álló könyvpéldányokról, vonja vissza a kiadványt valamennyi boltból és semmisítse meg a még megmaradt könyvpéldányokat és emellett nyilvános elégtétel adást is eszközöljön a felperes által megjelölt sajtóhelyeken. Miután ez elmaradt, kereseti kérelmet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz és annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes szerzői jogsértést követett el, amikor részleteket jelentetett meg hozzájárulás nélkül műveiből, illetőleg szerkesztetlen kézirat szövegét is közzétette, kérte kötelezni az alperest a még meglévő könyvpéldányok megsemmisítésére, a forgalomból való kivonásra, illetőleg eltüntetni a jogsértő magatartástól, és kötelezni arra, hogy hagyja abba a jogsértő magatartást.

Ezen kívül nyilvános elégtétel adására is kérte kötelezni és arra, hogy adjon kimutatást a kinyomtatott, az eladott és a még rendelkezésre álló könyvpéldányokból, bemutatva a szerződés-példányokat is.

A felperesi kereset a kártérítési- és gazdagodási igényekkel kapcsolatosan jogfenntartással élt, az később kívánta előterjeszteni.

A keresetlevélben előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem felől a bíróság már a per első érdemi tárgyalását megelőzően határozott és ideiglenes intézkedésként kötelezte az alperest, hogy vonja ki a forgalomból a perbeli kiadványt.

A jogerőre emelkedett végzés végrehajtása - a rendelkezésre álló végrehajtási ügy irataiból kitűnően - eredményre nem vezetett.

Az alperes a kereset elutasítását kérte és arra hivatkozott, hogy jóhiszeműen járt el, amikor a kötet szerkesztőjével a szerződést megkötötte, azaz úgy járt el, ahogy az általában egy könyvkiadótól elvárható. A könyv szerkesztője, a szerződésben kijelentette, hogy szerzői jogi aggályok nincsenek. A kiadvány olyan szakmai igényességgel készült el, amely miatt a felperes és szakmai megítélése nem hogy csorbult, hanem ellenkezőleg, olyan színvonalas feldolgozásról van szó, amely a felperes érdekeivel is egyező.

Az alperes vélekedése az volt, hogy a mű célja a teljes szerzői élet illusztrálása volt, amely

szemelvények segítségével történhetett. Nagyobb terjedelmű és több oldalas idézeteket alkalmazott egyfajta szöveggyűjteményi jelleggel, és vélekedése szerint az átlagos idézetnél hosszabb terjedelmű idézet alkalmazása a szerzői jogi lehetséges mértékű idézésen nem terjedt túl. Az eredetihez híven, és indokolt terjedelemben élt az idézés lehetőségével a szerkesztő, a cél állításainak bizonyítása, életművének, téziseinek érthetővé tétele volt. Emellett ez az írásmű oktatási-, tudományos- és ismeretterjesztési céllal jött létre, ami miatt a szokásos mértékű, általánosan elfogadott terjedelmű idézés méretein felüli, bővebb és részletesebb idézet is megengedhető átvétel címén.

Az alperes részéről csatolt 2001. november 27-i kiadói szerződés, amelyet az alperes szerkesztővel kötött, a munkacímű kötet megszerkesztésére vonatkozott, amely szerződés szerint ...kijelentette, hogy a kézirat a saját alkotása, az ezzel kapcsolatos szerzői jogot négy évre, korlátozás nélkül átadja.

A peres eljárás során a felperes ragaszkodott az alperes részéről való adatszolgáltatáshoz, hiszen vagyoni- és nemvagyoni kártérítés iránti igényét is ehhez képest kívánta megjelölni. Ettől függetlenül is a felhasználás ellenében járó díj meghatározásához elengedhetetlen volt az alperesi kiadó részéről kötelező adatszolgáltatás.

A felperes a jogdíj mértéke tekintetében beszerezte a ... Egyesülésétől azt az igazolást, miszerint a magyar könyvkiadásban az átlagos jogdíj mértéke a könyv áfa mentes nettó árának 8-10 %-a. Ez utóbbi tény egyébként közismert, köztudott ténynek tekinthető a peres eljárásban.

Az alperes azonban adatszolgáltatást nem eszközölt, amíg felperes élt, de vele mindenképpen egyezséget kívánt kötni, ezért is ragaszkodott személyes meghallgatásához, amelyet azonban a felperesi jogi képviselő ellenzett a felperes korára és egészségi állapotára tekintettel és arra figyelemmel, hogy a jogvita a felperes személyes meghallgatása nélkül is elbírálnak volt.

Végül a bíróság a felperesi bizonyítási indítványok nyomán kísérelte meg a kiadásra vonatkozó adatok összegyűjtését, illetőleg könyvszakértői vélemény beszerzését rendelte el.

Az alperes csak olyan saját készítésű kimutatást csatolt, amely a könyv kiadásával kapcsolatosan felmerült költségeit tartalmazta, illetőleg amiben azt közölte, hogy hány könyvpéldány van bizományban, mennyi raktáron és milyen várható összegek vannak még. Olyan tartalmú adatszolgáltatást azonban nem eszközölt, amely arra vonatkozott volna, hogy mikor, hány példányban nyomtatta ki a kiadványt, abból mennyit értékesített bizományban, pontosan milyen hálózaton keresztül és mennyit saját kiadásban, mennyi a befolyt bevétele, stb., stb.

Az alperes ugyan kijelentette, hogy csak egyetlen nyomdai cégnek adott megbízást a kérdéses nyomdai munkálatok elvégzésére, viszont a felperes két különböző könyvpéldányt is csatolt, és abban eltérő adatok vannak arra nézve, hogy mely nyomdai cég állította elő a kiadványokat.

A felperes bizonyítási indítványa nyomán elrendelt tanú meghallgatás és okiratok beszerzése után sem volt határozottan megállapítható, hogy ténylegesen hány könyvpéldány kinyomtatása történt meg, milyen értékesítési hálózaton keresztül, azok milyen bevétellel jártak, illetőleg hogy maradt-e még eladatlan könyvpéldány.

Az éveken keresztül folyó adatösszegyűjtés, illetőleg az ezzel kapcsolatos felperesi bizonyítási indítványok teljesítése nem eredményezett teljes körű tényfeltárást.

A felperesként fellépett 2004. januárjában elhunyt, jogörökösei,....és II. rendű felperes az addig összegyűjtött adatok alapján nyilatkozott kereseti kérelmének fenntartásáról, kérve a peres eljárás befejezését.

A bíróság itt tér ki az általa beszerzett igazságügyi könyvszakértői véleményben foglaltakra.

A könyvszakértői megállapítások szerint is csak hiányos anyag vizsgálata alapján történhetett meg a vizsgálat, így a szakértő a bíróság által feltett kérdésekre nem tudott teljes körűen válaszolni.

A szakértő megállapította, hogy a 2002. évi /a kiadvány 2002-ben jelent meg/, a 2003., 2004. és 2005. évi alperesi könyvelési alapbizonylatok között egyedül csak az a perben is becsatolt számla volt fellelhető, amely szerint 1500 példányban értékesítettek a perbeli könyvből.

A szakértő a rendelkezésre álló adatok alapján arra következtetett, hogy a könyv nyomtatását nem az ...végezte, másrészt a könyv szerinti ...-gel, amely nyomdaként van feltüntetve a kiadványban, az alapbizonylatok szerint nem volt közvetlen kapcsolata az I. rendű alperesnek. Nem voltak nyomdai megrendelések, ennél fogva nem állapítható meg, hogy vajon az 1500 példányon kívül további példányok előállítására megtörtént volna, vagy sem.

A szakértő az értékesítés kapcsán azzal kapcsolatos iratot vett alapul, hogy az ..könyvterjesztő /amellyel szerződése volt az I. rendű alperesnek/ 2003. áprilisában átvett 1242 db példányt, ebből 651 db példányt értékesített 1.500 Ft-os, áfa-t is tartalmazó áron.

A könyv árát 3.000 Ft-ban jelölték meg, de hogy pontosan mikor, hány példányt értékesített az ..., nem volt feltárható.

Az alperes 2003. évben kibocsátott számlái között a szakértő olyan számlákat talált, amely szerint öt gazdasági társaságnak összesen 10 db könyvpéldányt értékesített, de azt is a 3.000 Ft-os fogyasztói árhoz képest árengedménnyel.

2004-ben 19 db könyvpéldányt értékesített az alperes négy gazdasági társaság részére, míg a 2005. évi iratok között nem volt kimenő számla.

Hogy a...-n kívül más könyvterjesztőnek átadott-e értékesítésre az alperes könyvpéldányt, arra vonatkozóan semmilyen adat nem volt fellelhető.

A bizonyítottan értékesített könyvpéldányok száma 680 db volt, amely alapján a szakértő árbevételre kalkulált. A kiadvány előállításával kapcsolatos költségekre tekintettel valószínűsítette, hogy 263.059 Ft vesztesége volt az I. rendű alperesnek.

Figyelemmel arra, hogy a könyvszakértő rendelkezésére bocsátott alperesi iratok sem hoztak teljesebb képet, mint amelyet a peres eljárás során már az alperes az előállított példányszámokra vonatkozóan csatolt, a bíróság a könyvszakértői vélemény kiegészítését sem találta szükségesnek, hiszen a könyvszakértő csak többszöri felhívásra kapott az alperestől adatokat.

Az alperesi könyvkiadással és könyv értékesítésével kapcsolatos adatgyűjtést követően a felperes keresetét kiterjesztette az I. rendű alperesi betéti társaság beltagjára, II. rendű alperesre, aki azonban a részére megküldött iratok tartalmára nem terjesztett elő nyilatkozatot.

A felperesek kereseti kérelmüket fenntartották mindkét alperessel szemben a szerzői jogsértés megállapítása iránt, mert sem a kiadó, sem annak vezetője, a II. rendű alperes nem kért hozzájárulást ..., mint jogutódjától, de arra nézve sem, amely az általa megírt és közölt anyag volt a könyvben.

A felperesek kérték az I. rendű alperes kötelezését arra, hogy a még forgalomban lévő könyvpéldányokat vonja vissza, semmisítse meg saját költségén, a felperesek jelenlétében. Kérték az alperesek eltiltását attól is, hogy a jövőben a felperesek, mint jogutódok hozzájárulása nélkül ..., illetve közölt műveit máshol, bármikor megjelentessék.

A felperesek kérték az I. rendű alperes kötelezését arra, hogy a jogsértés tényét tegye közzé saját költségén a felperesek által megjelölt helyen, arra az esetre viszont, hogyha az I. rendű alperes erre nem hajlandó, akkor mint a betéti társaság beltagját, a II. rendű alperest kérték kötelezni arra, hogy ez esetben maga tegyen ennek eleget.

A felperesek a vagyoni igény tekintetében keresetüket az összegyűjtött adatokra tekintettel úgy tartották fenn, hogy vélelmezve 3000 könyvpéldány kinyomtatását és azt, hogy kiadványonként 3.000 Ft-ba került egy-egy könyvpéldány, annak 8 %-át számítva összesen 540.000 Ft összegű díj megfizetésére kérték kötelezni az alpereseket.

A felperesek annak alapján vélelmezték a 3000 könyvpéldány előállítását, hogy az alperesi nyilatkozat szerint is 1500 példányt nyomtatott ki a ... Nyomdán keresztül, bár arra vonatkozóan nem volt hitelt érdemlő adat, hogy valóban ez a nyomda állította-e elő valamennyi könyvpéldányt, ellenkezőleg. Arra is hivatkoztak, hogy a kiadói gyakorlatban ez a szokásos mérték.

A felperesek a peres eljárás folyamata alatt két különböző, egymástól ugyan kis mértékben eltérő, de mindenképp különböző kiadványt szereztek, és mindvégig állították, hogy kapható a kiadvány, amelyre tekintettel és azt alapul véve, hogy szokásosan 3000 könyvpéldányt állítanak elő a perbeli kiadványhoz hasonló jellegű kiadványokból, a felpereseket illető követelés alapjául ezt a példányszámot jelölték meg.

Arra viszont peradat volt, hogy az I. rendű alperes 3.000 Ft-ra kalkulálta a könyvek eladási árát.

A felperesek álláspontja ezen túl az volt, hogy az alperesek valamennyi kinyomtatott könyvpéldányra nézve elkövették a jogsértést, hiszen a felperesek jogelődjével nem állapodtak meg, ennél fogva valamennyi kinyomtatott könyvpéldány után meg kell hogy fizessék a jogdíjat a felperesi jogutódoknak.

Az I. rendű alperes a fenntartott kereset tekintetében további nyilatkozatot tett és állítása szerint a felpereseknek kell bizonyítani azt, hogy 3000 példány kinyomtatásával kell számolni.

Az I. rendű alperes ezért változatlanul a kereseti kérelem elutasítását kérte.

A bíróság a felperesek kereseti kérelmét megalapozottnak találta a következők szerint:

A felperesek kereseti kérelmének elbírálásakor, a könyvpéldányok előállítása idején hatályos, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény időközi módosítása nélküli rendelkezései az irányadóak.

Az I. rendű alperes által kiadott könyv, amely szerkesztett kiadvány, különböző olyan irodalmi műveket tartalmazott, főként- és elsődlegesen műveit, de emellett szerkesztetlen kéziratát is, amelyet a törvény 1.§./2/ bekezdés a./ pontja alá tartozóan a törvény szerzői jogi védelemben részesített.

Mielőtt a felperesek jogelődje, a peres eljárást megindította volna, igényét közölte az I. rendű alperessel, illetőleg a kiadó vezetőjével, a II. rendű alperessel, aki erre az igényérvényesítésre vonatkozó levelében tényszerűen nem tagadta, hogy nem kért hozzájárulást a művek megjelentetéséhez, hanem arra hivatkozott, hogy a szerkesztő jogtiszt kiadványt ígért, erre vonatkozott szerződéses nyilatkozata is. A ... megkötött szerződésből azonban az derül ki, hogy a saját maga által összeszerkesztett mű tekintetében állította azt, hogy egyéni alkotásáról van szó. A szerződésben azt sem jelentette ki, hogy megszerezte volna a kötetben megjelenő művek szerzőinek, vagy jogutódjainak a hozzájárulását a közzétételhez.

Ettől függetlenül is - a felperesek kereseti kérelmei miatt - az alperes ilyen irányú védekezése súlytalan is lett volna a perben, hiszen a felperesek nem kártérítést igényeltek, hanem a

felhasználás miatt díjazás megfizetésére kérték kötelezni az I. rendű alperest, majd a II. rendű alperest is. Az ténykérdés, hogy a kiadvány megjelent, ténykérdés hogy, mint a kötet szerkesztője, de az alperesek sem szereztek hozzájárulást a szerzőktől, illetőleg a jogutódoktól, amely ténynél fogva a szerző által igényelt polgári jogi igények tekintetében helyt állni tartoznak.

Csak a kártérítési igény érvényesítése esetén jöhetett volna szóba, hogy az alperesek szándékos, vagy súlyosan gondatlan magatartása megállapítható-e, vétkes és felelős magatartásuk miatt tartoznak-e kártérítési felelősséggel, vagy sem, azonban ilyen felperesi igény nem lett előterjesztve a peres eljárásban.

A keresetlevélre adott érdemi ellenkérelemben már az I. rendű alperes védekezése az volt, hogy a műben idézés történt, a mű célja életművének bemutatása volt, s bár idézett részek terjedelme hosszabb volt, mégis az idézés célját szolgálóan megfelelő átvétel történt minden műrészlet tekintetében.

Az alperesi védekezés célja annak bizonyítása, hogy az alperesnek hozzájárulást kérnie nem kellett jogutódtól, hiszen szabad felhasználásról volt szó.

Az Szjt. 34.§./1/ bekezdése szerint a mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

Az megállapítható az alperesi védekezéssel szemben, hogy nem idézésről volt szó és nemcsak az átvett művek terjedelme okán, hanem elsődlegesen amiatt, hogy a perbeli esetben nincsen szó átvevő műről.

A megjelentetett kötet egy összeszerkesztett anyag, főként műveiből, s emellett kortárs írók ide kapcsolódó műveit is tartalmazza, azonban a szerkesztő által írt bevezetőből is kitűnik, hogy szó nincs arról, hogy idézetek gyűjteménye lenne ez a kiadvány.

Az alperesi állítás tehát nem állja meg a helyét annál inkább sem, mert maga az alperes sem jelölte meg, hogy voltaképpen az átvevő mű mi is lenne, ezzel szemben határozottan megállapítható, hogy bár főként műveiből álló szerkesztett gyűjtemény jelent meg, de az semmiképpen nem műveiből való idézés, amely idézés lényegében egy mű mondanivalóját kell hogy alátámassza, ez esetben azonban ennek sincsen nyoma.

Az I. rendű alperes arra végképp nem adott magyarázatot, hogy miért jelentette meg a szerző hozzájárulása nélkül addig még kiadatlan és állítása szerint szerkesztetlen anyagát. Ugyanis az Szjt.10.§./1/ bekezdése szerint a szerző határoz arról, hogy műve nyilvánosságra hozható-e. Ilyen nyilatkozatról az alperes sem tett említést, amelynél fogva mindenképp megállapítható, hogy a művek szerzői- és jogutódi hozzájárulás nélkül lettek közölve.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a felhasználási szerződésekre vonatkozó általános szabályok szerint a felhasználási szerződést írásba kell foglalni a törvény 45.§./1/ bekezdése szerint. Abban szerepelnie kell a szerző engedélyének a művek felhasználására, illetőleg annak is, hogy a felhasználó ennek fejében köteles díjat fizetni, kivéve ha arról a szerző kifejezetten lemond. Bár a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg, a szerződés írásba foglalása azonban kötelező. Ilyen írásba foglalt felhasználói szerződéssel az alperesek nem rendelkeztek.

A felperesek ezért alappal igényelheték az Szjt.94.§. a./ pontja alapján, hogy a bíróság állapítsa meg a jogsértés megtörténtét.

Miután a peres eljárás hosszú folyamata alatt nem adott számot a 2003-as részbeni adatközlést követően sem az alperes arról, hogy hány példányban nyomtatta ki a kiadványt és annak mi lett

a sorsa, a felperesek alappal igényelheték, hogy a bíróság kötelezze a jogsértés abbahagyására és az attól való eltiltásra az alpereseket.

Ugyancsak megalapozottnak találta azt az Szjt.94.§./1/ bekezdés c./ pontján alapuló nyilvános elégtétel adására kötelező kereseti kérelmet a bíróság, amellyel kapcsolatosan a nyilvánosság körét is megfelelően jelölték meg a felperesek.

Már a kereseti kérelemben adatszolgáltatásra kérte kötelezni az I. rendű alperest, majd a II. rendű alperest is perbe vonását követően, akár tanúmeghallgatás útján a két felperesi jogutód, azonban a törvény szerinti, a jogsértéssel érintett dolgok előállításában, forgalmazásában, illetőleg teljesítésében résztvevőkről és a jogsértő felhasználással kialakított üzleti kapcsolatokról való adatszolgáltatás mindvégig elmaradt az alperesek részéről.

A megállapított jogsértésnek ez is éppúgy objektív szankciója, tehát a vétkes- és felróható magatartástól független, mint ahogy az volt az abbahagyásra kötelezés, a jogsértő magatartástól való eltiltás, illetőleg a nyilvános elégtétel adásra kötelezés is, ezért a bíróság az I. rendű alperest adatszolgáltatásra is kötelezte.

A felperesek a döntő részt sikertelen bizonyítási eljárást követően nyert adatok alapján és részben a könyvszakmai gyakorlat alapján a gazdagodásból való részesítésüket is kérték annak arányában, ahogy jogörökösei, illetőlegnak. Az I. rendű felperes, mint jogörökös után örökölte a szerzői jogokat, a II. rendű felperes pedig művei tekintetében jogörökös. Bár az I. rendű alperes sérelmezte, hogy 3000 kinyomtatott könyvpéldányt valószínűsítettek a felperesek, azonban a hosszú évek óta folyó peres eljárásban egyszer sem szolgáltatott adatot, egyetlen könyvpéldány előállításra vonatkozó számlát csatolt, a könyvpéldányon megjelölt nyomda részéről a könyvszakértő sem talált semmifajta bizonylatot, ami igazolta volna, hogy valóban mindössze az egyetlen, a számlán szereplő 1500 könyvpéldány kinyomtatása történt meg. A felperesek eltérő impresszumú kiadványt csatoltak a peres eljárás közben ahhoz képest, amelyet a peres eljárás megindításakor becsatoltak, emellett a peres eljárás évei alatt művei egyre gyakrabban kerültek kiadásra más kiadók részéről a megelőző évekhez képest, illetőleg ahhoz képest, hogy korábban műveinek a kiadásáról nemigen lehetett szó, és emellett a bíróság maga is figyelemmel volt arra, hogy a könyvkiadói gyakorlat milyen példányszámú kiadást tart gazdaságosnak, illetőleg megfelelőnek, elsősorban a piaci kínálatokra figyelemmel.

Miután a felperesek a vélelmezett 3000 kinyomtatott könyvpéldányt kérték alapul venni, az alperesek részéről ekkor sem merült fel, hogy törvényi kötelezettségeiknek is eleget téve, de saját érdekükben is feloldják mindazokat az ellentmondásokat, amelyek a peres eljárás irataiból is nyilvánvalóak voltak az alperesek számára.

A bíróság a felperesek számítását mindezek alapján megalapozottnak találta, s miután a jogsértést valamennyi könyvpéldányra nézve elkövette az I. rendű alperes, de a II. rendű alperes is, mint a kiadó vezetője - egyébként mint a betéti társaság belfogója, aki egyetemlegesen és korlátlanul felel a betéti társaság tartozásaiért és cselekedeteiért -, a bíróság a felperesek ez irányú keresetének is helyt adott, amellyel kapcsolatban még megjegyzi, hogy a felperesek számítása nem eltúlzott.

A bíróság tehát mindkét alperes tekintetében megállapította, hogy szerzői jogsértést követtek el, hiszen a könyv kiadója az I. rendű alperes volt, annak vezetője, sőt a könyvpéldányban felelős kiadóként is megnevezett II. rendű alperes volt.

Miután a könyvpéldányok forgalmazására az I. rendű alperes kötött megállapodást, ezért a bíróság az I. rendű alperest kötelezte arra, hogy vonja vissza a forgalomból a könyvpéldányokat, és amennyiben ilyen könyvpéldányok még vannak, akkor az Szjt.94.§./1/ bekezdés f./ pontja alapján a jogsértéssel előállított dolgokat semmisítse meg.

Az eltiltásra kötelezés azonban mindkét alperessel szemben megalapozott követelés volt, tehát a jogutódok hozzájárulása nélküli újabb kiadástól való eltiltás, és az is hogy mindkét alperes köteles eleget tenni a nyilvános elégtétel adásra kötelezésnek, amely nyilvános elégtétel adása a jogsértő ítéleti rendelkezés közlésével megvalósulhat, hiszen az I. rendű alperes a kiadó, a II. rendű alperes pedig a sorozatszerkesztő, illetve a szerkesztőbizottság egyik tagja.

Ami pedig a gazdagodás, illetőleg a jogdíj megfizetésére kötelezést illeti, az Szjt.16.§./4/ bekezdése szerint a szerzőt a mű felhasználása ellenében díjazás illeti meg, amely a törvény szerint ugyan a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányos, azonban az alperes bevétele még könyvszakértői vélemény segítségével sem volt tisztázható.

A bíróság itt jegyzi meg, hogy a könyvkiadással kapcsolatos költségek viselése egyedül az I. rendű alperes terhe, erre vonatkozóan, mint ahogy a kiadásra vonatkozóan sem állapodott meg a felperesi jogelőddel, mert nem kizárt, ha a szerző, vagy a jogutódja a könyvkiadáshoz hozzájárul bármilyen költségviselési arányban, az a későbbiekben is irányadó.

A gazdagodás, a díjazás megfizetésére a bíróság elsődlegesen az I. rendű alperest, mint kiadót kötelezte, feltételesen azonban marasztalta a II. rendű alperest is, mint aki az I. rendű alperes beltagja és mint aki a módosított 1997. évi CXLIV. törvény 101.§./1/ bekezdése szerint a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségekért korlátlan felelősséggel tartozik.

szerkesztőbizottság

Miután a felhasználás ellenében semmilyen díjazást nem fizetett az I. rendű alperes sem a jogelődnek, sem a jogutódoknak, ezért késedelmi kamat megfizetésére is köteles a Ptk.301.§./1/ bekezdése alapján, illetőleg köteles arra, hogy viselje a Pp.78.§./1/ bekezdése alapján a perrel felmerült költségeit a felpereseknek, illetőleg azt az illeték-különbözetet, amelyet a felemelt kereseti kérelem után a felperesi jogutódok nem róttak le.

Budapest, 2009. június 17. napján

Csíkyné dr. Szobácsi Julianna
tanácselnök

II.

FŐVÁROSI BÍRÓSÁG

....P..../2005/71.

V é g z é s :

A Fővárosi Bíróság dr. Grafl-Fülöp Gyöngyi ügyvéd I. rendű felperes neve /I. rendű felperes címe/ I. rendű és II. rendű felperes neve /II. rendű felperes címe/ II. rendű felpereseknek

dr. Zeke László ügyvéd által képviselt I. rendű alperes neve /I. rendű alperes címe/ I. rendű és a személyesen eljáró, de nem védekező II. rendű alperes neve /II. rendű alperes címe/ II. rendű alperesek ellen

szerzői jogsértés megállapítása, stb. iránt folyamatban lévő perben a 70. sorszámú ítéletet akként javítja ki, hogy:

Az I. rendű alperes 15 napon belül köteles, feltételesen a II. rendű alperes az I. rendű alperes nemteljesítése esetén 27.000 Ft /azaz Huszonhétezer Ft/ ügyvédi munkadíj, mint perköltség megfizetése mellett további 256.000 Ft /azaz Kettőszázötvenhétezer Ft/, a szakértői vélemény beszerzésével kapcsolatosan előlegezett költségek, mint perköltség megfizetésére is.

A végzés ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a Fővárosi Ítéletáblához címzett, a Fővárosi Bíróságnál 5 példányban benyújtandó fellebbezésnek van helye.

I N D O K O L Á S :

A peres eljárás során felmerült perköltség a felperes oldalán nemcsak a jogi képviselettel összefüggésben számítható összeg, hanem a peres eljárás során beszerzett könyvszakértői vélemény költségeinek előlegezésével kapcsolatosan felmerült költség is.

A nyilvánvalóan elírás miatt a bíróság a Pp.224.§./1/ bekezdése alapján végzéssel az ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését kijavította, a végzés ellen a 224.§./4/ bekezdése szerint fellebbezésnek van helye.

Budapest, 2009. június 29. napján

Csíkyné dr. Szobácsi Julianna
tanácselnök

III.

Fővárosi Ítéltábla
8.Pf.21.817/2009/6.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Grafl-Fülöp Gyöngyi ügyvéd (....) által képviselt, D. A. (....) I. rendű és II. rendű felperes neve (....) II. rendű felpereseknek a Dr. Zeke Ügyvédi Iroda (... ügyintéző: dr. Zeke László ügyvéd) által képviselt, I. rendű alperes neve (...) I. rendű és II. rendű alperes neve (....) II. rendű alperesek ellen szerzői jogsértés megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2009. június 29. napján kelt, 8.P.630.130/2005/71. számú végzésével kijavított 2009. június 17. napján kelt, 8.P.630.130/2005/70. számú ítélete ellen az alperesek 72. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. A még forgalomban lévő kiadványok megsemmisítésére vonatkozó ítéleti rendelkezésből mellőzi a „felperes jelenlétében” megfogalmazást. Az elégtételadás terjedelmét akként pontosítja, hogy az ítélet jogsértést megállapító rendelkező részét az alperesek egyetemlegesen kötelesek saját költségükön közzétenni egy-egy ízben, fekete-fehér színben a N. és a M.H. című napilapokban 1/48 oldalterjedelemben, valamint az „...” című irodalmi hetilapban 1/100 oldalterjedelemben. Az I. rendű alperes által megfizetni rendelt szerzői jogdíjból az I. rendű felperes javára megítélt összeget 144.450 (Száznegyvennégyezer-négyszázötven) forintra, a II. rendű felperest megillető összeget 16.050 (Tizenhatezer-ötven) forintra, és ezen összegek után 2002. július 1. napjától a kifizetésig számított törvényes kamatára leszállítja. Amennyiben ezek az összegek az I. rendű alperestől nem hajthatók be, annak megfizetéséért a II. rendű alperes korlátlanul felel. Ezt meghaladóan a szerzői jogdíjra vonatkozó kereseti kérelmeket elutasítja.

Az elsőfokú perköltségről akként rendelkezik, hogy az I. és a II. rendű alperesek egyetemlegesen kötelesek 15 napon belül az I. rendű felperesnek 70.000 (Hetvenezer) forint, a II. rendű felperesnek 10.000 (Tízezer) forint perköltséget megfizetni. A le nem rótt 17.400 (Tizenhétézer-négyszáz) forint kereseti illetékből az I. rendű felperes 10.200 (Tízezer-kettőszáz) forint, a II. rendű felperes 2.000 (Kettőezer) forint, míg az I. rendű alperes 5.200 (Ötezer-kettőszáz) forintot köteles az államnak külön felhívásra megfizetni. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyja.

Az I. rendű alperesnek az I. rendű felperes 35.000 (Harmincötezer) forint, a II. rendű felperes 5.000 (Ötezer) forint másodfokú perköltséget köteles megfizetni 15 napon belül.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével megállapította, hogy az I. és II. rendű alperesek szerzői jogsértést követtek el, amikor H. B. jogutódjától, H.né dr. K. K.-tól, úgy is, mint szerzőtől nem kértek hozzájárulást ahhoz, hogy M. E.: H. B. című, 2002-ben kiadott könyvben megjelentesse H. B. és H.né dr. K.K. írásait. Az I. rendű alperest kötelezte a még forgalomban lévő

könyvpéldányok visszavonására és saját költségén, a felperesek jelenlétében történő megsemmisítésére. Eltiltotta az alpereseket attól, hogy a jövőben a kiadványban közölt írásokat a felperesek, mint jogutódok előzetes hozzájárulása nélkül megjelentessék. Kötelezte továbbá az alpereseket, hogy a jogsértés tényét megállapító ítéleti rendelkezést saját költségükön egy ízben tegyék közzé a N. és a M.H. című napilapokban, valamint az „...” című irodalmi heti lapban.

Kötelezte az I. rendű alperest és - amennyiben az I. rendű alperestől a marasztalási összeg nem hajtható be - a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 405.000 forintot, míg a II. rendű felperesnek 135.000 forintot és ennek 2002. július 1-től a kifizetésig számított törvényes kamatát. Kötelezte az I. és II. rendű alpereseket az I. és II. rendű felpereseknek, mint együttes jogosultaknak 27.000 forint perköltség és 256.000 forint előlegezett szakértői díj megfizetésére, valamint, hogy az államnak külön felhívásra 17.400 forint illetékkülönbözetet is fizessenek meg.

A tényállás szerint az I. rendű alperes a M.P. című könyvsorozat tizenötödik részeként 2002-ben M.E. válogatásában megjelentette a „H. B.” című könyvet. A könyvsorozat egyik szerkesztője, szerkesztő bizottságának tagja és a felelős kiadója a II. rendű alperes volt. A könyvben a M. E. által írt bevezetőt követően a 83-230. oldalig, majd a 238-253. oldalon H. B. írásából kerültek részletek közlésre. A 269-272. oldalakon jelent meg H.né dr. K. K.nak a „...„H...-jelenség” című tanulmányhoz elnevezésű, első ízben nyilvánosságra került írása. Az írásművek tekintetében az I. rendű alperes a jogosulttal felhasználási szerződést nem kötött.

A per korábbi felperese, H.né dr. K. K. akkor még egyedül az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetében a szerzői jogsértés bírósági megállapítását, a jogsértés abbahagyását, a jövőbeli jogsértéstől eltiltást, a könyvpéldányok megsemmisítését, forgalomból történő kivonását és elégtétel adását igényelte, két napilap és az irodalmi hetilap megjelölésével. Az adatszolgáltatástól függően jogfenntartó nyilatkozatot tett gazdagodás megtérítésére vagy kártérítési igényre vonatkozóan. H.né dr. K. K. felperes 2004-ben bekövetkezett halála folytán az eljárás félbeszakadt, majd a perbe belépett az I. és a II. rendű felperes, akik - az eredeti kereset fenntartása mellett - vagyoni igényüket 3000 könyvpéldány kiadványonkénti 3.000 forintos árának 8 %-át alapul véve összesen 540.000 forintban jelölték meg. Egymás közötti viszonyukban az összeg 3/4-1/4 arányú megosztását kérték.

Az I. rendű alperes az engedély nélküli kiadás tényét nem vitatta, azonban a kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy jóhiszeműen járt el, mivel M. E. a kiadói szerződésben jogszavatosságot vállalt. Állította továbbá, hogy a kiadvány olyan szakmai igényességgel készült, amelynek folytán H. B. szakmai megítélése nem csorbult, hanem ellenkezőleg, növekedett. Védekezése szerint a könyv célja a teljes életmű illusztrálása volt, ami csak szemelvények segítségével volt megoldható, ezért az eredetihez híven és csak indokolt terjedelemben élt az idézés lehetőségével. Az írásmű ettől függetlenül oktatási-, tudományos- és ismeretterjesztési céllal keletkezett, így az átvétel a szokásos terjedelmű idézés mértékét meghaladóan is megengedhető volt.

Az elsőfokú ítélet ismertette, hogy az elsőfokú bíróság ideiglenes intézkedéssel kötelezte az I. rendű alperest a perbeli kiadvány forgalomból való kivonására; a végzést a Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.27.033/2002/3. számú végzésével helybenhagyta. Részletezte továbbá a bizonyítási eljárás menetét és eredményét, különösen a hiányosan szolgáltatott alperesi adatok alapján összeállított igazságügyi könyvszakértői véleményt; amelynek eredményeként az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott: nem volt határozottan megállapítható, hogy ténylegesen hány könyvpéldány kinyomtatása történt meg.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helytadó ítéletében a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvénynek (Szt.) könyvpéldányok előállítására idején hatályos rendelkezéseit hívta fel. Megállapította, hogy a perbeli kiadványban szereplő H. B. művek és H.né K. K. kézírata az Szt. 1. § (2) bekezdés a) pontja alapján szerzői jogi védelem alatt állnak. E művek felhasználásához engedély az Szt. 45. § (1) bekezdése szerint írásbeli felhasználási szerződéssel szerezhető, amellyel az alperesek a szerzőktől, illetve a jogutódoktól nem rendelkeztek. Az alperes szabad felhasználással való védekezésével szemben az Szt. 34. § (1) bekezdése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az adott esetben nem idézésről volt szó, nemcsak az átvett művek terjedelme okán, hanem elsődlegesen amiatt, hogy nem egy átvevő mű, hanem egy összeszerkesztett gyűjtemény keletkezett. Nem fogadta el az I. rendű alperes jóhiszeműségére vonatkozó érvelést sem, mivel a kiadói szerződést úgy értelmezte, hogy M. E. csak az általa szerkesztett mű vonatkozásában jelentette ki, hogy egyéni alkotásáról rendelkezik. Ezt a védekezést egyébként súlytalannak is tekintette, mivel a felperesek nem kártérítést igényeltek.

Felhasználási szerződés hiányában mindkét alperes tekintetében megállapította a jogsértést és alkalmazta az Szt. 94. § (1) bekezdésének b), c) és f) pontjaiban írt jogkövetkezményeket. Az I. és II. rendű felperesek vagyoni igényét a döntő részben sikertelen bizonyítási eljárásra hivatkozva nem találta eltúlzottnak. Mérlegeléssel 3000 kinyomtatott könyvpéldány alapul vételével kötelezte az I. és II. rendű alpereseket a gazdagodás, illetőleg szerzői díj megfizetésére az Szt. 16. § (4) bekezdésére utalva. Az I. és II. rendű alperes egymás közti vonatkozásában a gazdasági társaságokról szóló 1997. CXLIV. törvény (Gt.) 101. § (1) bekezdését alkalmazta.

A perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján határozott.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I. és II. rendű alperesek terjesztettek elő fellebbezést. Elsődlegesen az ítélet megváltoztatását kérték, vagylagosan akként, hogy a másodfokú bíróság vagy a teljes keresetet, vagy a keresetnek a jogsértés tényének megállapításán túli részét utasítsa el. Másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását indítványozták.

A jogsértés megállapítása kapcsán a perben megtett eddigi nyilatkozataik fenntartása mellett változatlanul arra hivatkoztak, hogy jóhiszeműen, a kiadótól és a kiadó felelős vezetőjétől elvárható gondossággal jártak el. Továbbra is állították, hogy van „átvevő mű”, a művek gyűjteményes átvételére és a nagy terjedelmű idézésre az életmű szemléletes bemutatása okán került sor. Iratellenesen tekintették azt az ítéleti megállapítást, hogy a kiadói szerződésben M. E. csak a bevezető tanulmány szempontjából jelentette ki annak „jogtisztaság”-át. Utaltak továbbá a PKKB által a 4.BK.252893/2003. számú ügyben hozott ítélet megállapításaira, kiemelve, hogy a II. rendű alperes körültekintően járt el, amikor írásbeli szerződést kötött M. E.-vel.

Kiemelték, hogy a büntetőbíróság a jelen per II. rendű alperesét felmentette a vétség miatt emelt vád alól, de M. E.-t bűnösnek találta és megrovásban részesítette.

Sérelmezték a könyvpéldányok visszavonására és megsemmisítésére, valamint az I. és II. rendű alpereseknek a jövőbeni jogsértéstől való eltiltására vonatkozó ítéleti rendelkezést is. Hivatkozásuk szerint a kötetek forgalmazásból való kivonása az ideiglenes intézkedés kapcsán megtörtént. A megsemmisítésre vonatkozó rendelkezés fizikailag végrehajthatatlan is, mivel az ítélet csak vélelmezi az 1500 darabot meghaladó könyvpéldányok számát.

Elégtételadásnak azért nem látták helyét, mert nincs olyan jogsérelem, amelyet ilyen módon kellene és lehetne kompenzálni. A Ptk. 84. §-át idézve hangsúlyozták, hogy a személyhez fűződő jogok sérelmének speciális szankciója is a „jogsértés körülményeihez képest” alkalmazható, és ezt a szóhasználatot veszi át szinte szó szerint az Szjt. 94. § (1) bekezdés c) pontja. Kifogásolták azt is, hogy az elégtételadásra vonatkozó rendelkezés a már hivatkozott büntető ügyben kifejtett jogi állásponttal szemben a II. rendű alperes magánszemélyt is jogsértőként jelöli meg.

Észrevételezték, hogy a vagyoni igény körében az ítélet a jogcímet nem tüntette fel, és az indokolás sem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a gazdagodás megtérítéséről és/vagy kártérítésről van-e szó. Megjegyezték, hogy az I. és II. rendű felperesek a 2009. február 6-i tárgyaláson a jogdíj összegének megfizetésére kötelezést kértek.

Utaltak arra, hogy a szakértői vélemény is vélelmez 263.059 forint veszteséget, ezért az I. és II. rendű felpereseknek megítélt összeg már csak ezért sem lehet „arányos”. Tekintettel arra, hogy a kötetnek több szerzője volt, a kötet terjedelme és a szerzők száma alapján a H.-házaspár, illetőleg jogutódai csak a jogdíj felére tarthatnának igényt. Számításuk szerint a könyveket 2002-ben terhelő 12 %-os áfa alapján egy könyv nettó árát 2.679 forintban lehet elfogadni. Ennek 8 %-a 214 forint, tehát a bizonyítottan kinyomtatott 1500 darabot alapul véve a jogdíj mértéke 321.000 forint lenne. Ebből is levonásba kell helyezni a jövedelemadót, a legmagasabb adókulccsal, vagyis 40 %-kal számolva.

Kifogásolták továbbá az elsőfokú bíróságnak a perköltség viselésre vonatkozó ítéleti rendelkezését is. Álláspontjuk szerint az a jogszerű és méltányos, ha a felek a saját költségeiket maguk viselik. Kitértek továbbá arra is, hogy a felperes a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványával felesleges költségeket okozott, tehát a szakértői díj az I-II. rendű alpereseket nem terhelheti.

Az I. és II. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

Az I. és II. rendű alperesek fellebbezése részben alapos.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló elsődleges fellebbezési kérelem teljesítésére nem látott alapot: az elsőfokú eljárásban nem talált lényeges eljárási szabálysértést, és nem volt indok az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére további bizonyítás elrendelése érdekében sem. Nem volt alapos a kereset teljes elutasítására irányuló fellebbezési kérelem sem, mivel az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a jogsértés megtörténtét és nagyobb részben a kért objektív jogkövetkezményeket is helytállóan alkalmazta.

Nem értett azonban egyet azzal a rendelkezéssel, hogy a jogsértő kiadványoknak a megsemmisítésére a felperesek jelenlétébe kerüljön sor, az elégtételadás meghatározásának a módjával, valamint az I-II. rendű felpereseket megillető jogdíj összegszerű megállapításával, ezért ebben a részben megváltoztató rendelkezést hozott.

Elsődlegesen a másodfokú bíróság - bár a tényállást az elsőfokú bíróság a kiadvány sérelmezett részei vonatkozásában helyesen állapította meg - szükségesnek tartotta a tényállásnak a következőkkel való kiegészítését.

H. B. szerző7-én halt meg, szerzői vagyoni jogainak jogutóda felesége, H.né dr. K. K. volt, aki10-én hunyt el. Végintézkedése eredményeként H. B. szerzői vagyoni jogaira nézve az I. r. felperes lett a jogutód, míg H.né dr. K.K. szerzői vagyoni jogainak jogutóda a II. r. felperes, akik az eredeti felperes halálát követően perbeléptek.

Az I. r. alperes 2002-ben jelentette meg a M. P. sorozatban M. E.: H. B. című kiadványát 1.500 példányban, bruttó 3.000 Ft eladási áron, amelynek felelős kiadója az I. r. alperes beltagja, a II. r. alperes volt. A gyűjteményes mű M. E. által írt, közel 70 oldalas bevezetővel kezdődik, majd az ő szerkesztésében, a kiadvány gerincét a H. B. írásaiból vett válogatás teszi ki, majd a kortársak és az utókor H. B.-ről szóló írásai szerepelnek, köztük 269-272. oldalon a felesége, H.né dr. K. K. tanulmánya. Az I. r. alperesi kiadó és M. E. 2001. november 27-én kötöttek szerződést, amelyben a kiadó 200.000 Ft ellenében megbízta a szerkesztőt a kötet szerkesztésével, a szerkesztő pedig kijelentette, hogy a kézirat saját alkotása, a benne foglaltakért szerzői jogi felelősséget vállal és a szerzői jogot 4 évre átadta az I. r. alperesnek.

A tényállás teljességéhez tartozik továbbá, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt eljárás indult a jelen per II. rendű alperese, mint I. rendű vádlott és M. E. II. rendű vádlott ellen szerzői jogok megsértésének vétsége miatt. A jogerős ítélet Miklóssy Endrét bűnösnek találta és megrovásban részesítette, ugyanakkor a vád alól felmentette a II. rendű alperest felmentette, arra tekintettel, hogy a M. E. a kiadói szerződésben kijelentette: H. B. kézírata az ő kizárólagos szellemi tulajdona, így szándékosság, vagy gondatlansága nem volt megállapítható.

A büntetőeljárás során beszerzésre került a Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) szakvéleménye, amely szerint a jogosult engedélye nélküli többszörözéssel megsértették H. B., illetőleg H.né dr. K. K. szerzői vagyoni jogait. A szakértői testület rámutatott arra, hogy a H. B. írásaiból történt átvétel a 117-124. oldalig terjedően nyolc és fél oldalt, a 124-127. oldalig három és fél oldalt, a 143-162. oldalig tizenkilenc oldalt, míg a 204-220. oldalakig tizenöt és fél oldalt tett ki. Ez nem sorolható a szabad felhasználás körébe, mert terjedelmileg messze meghaladják az idézés indokolt kereteit és átvétel sem történt, mert ez olyan széles körű és szerteágazó, hogy ezáltal feleslegessé teszi az eredeti, a jogosult által engedélyezett kiadvány beszerzését, és sérti a mű rendes felhasználását és a jogosult jogi érdekeit is.

Az ekként kiegészített tényállás alapján is helyes érdemi álláspontot foglalt el az elsőfokú bíróság a jogsértés megállapítása kapcsán. Helytállóan indult ki abból, hogy az Szjt-nek a mű előállításakor, illetőleg megjelenésekor hatályos szabályait kell alkalmazni, tehát a későbbi jogszabály-módosítások nem vehetők figyelembe.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet helyes indokaihoz a következőket fűzi hozzá. A perbeli kiadvány - az SZJSZT véleménye alapján is megállapíthatóan - az Szjt. 7. § (1) bekezdése szerinti gyűjteményes mű, mivel tartalmának összeválogatása, szerkesztése egyéni, eredeti jellegű. Az Szjt. 7. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek és szomszédos jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogait.

E rendelkezés értelmében az Szjt. 16. § (1) bekezdése alapján a szerzőt megillető kizárólagos felhasználási és felhasználás engedélyezési jog a perbeli mű kapcsán megilleti egyrészt M. E.-t

a szerkesztőt a saját bevezető tanulmánya, valamint a kötet szerkesztése alapján. Másrészt megilleti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőit, illetve a szerzői jogok jogosultjait is mindenkivel, így a szerkesztővel és a kiadóval szemben is. Ezért szerzői jogaik sérelmét M. E. szerzői, szerkesztői tevékenységétől függetlenül, önállóan lehet és kell megítélni.

A továbbiakban a másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy az írások egy kötetben való kiadása - amely az Szjt. 17. § a) pontja szerinti felhasználásnak, mégpedig az Szjt. 18. és 19. §-ában szabályozott többszörözésnek minősül - jogszerűen történt-e.

Az Szjt. 18. § (1) bekezdésének bevezető mondata szerint a szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Az Szjt. 16. § (1) bekezdése is akként rendelkezik, hogy a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra felhasználási szerződéssel szerezhető engedély, amely Szjt. 45. § (1) bekezdése alapján - főszabály szerint - alakisághoz kötött, azt írásba kell foglalni.

Mivel az adott esetben a felhasználásra nem vitásan írásbeli szerződéssel nem rendelkeztek az alperesek, az előbb említett felhasználást jogosulatlannak kell tekinteni. Az Szjt. 16. § (6) bekezdése szerint ugyanis jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

Tekintettel arra, hogy az Szjt. 9. § (4) bekezdése értelmében a vagyoni jogok örökölhetők, róluk halál esetére rendelkezni lehet; valamint az Szjt. 106. § (1) bekezdésének értelmező rendelkezése szerint a szerzőn a szerző jogutódját is megfelelően érteni kell, ezért az I. és II. rendű felperesek - az I. és II. rendű felperesek jogszerűen léptek fel és érvényesítették a szerzői jog megsértése esetére támasztható polgári jogi igényeket.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy nem volt elfogadható az alpereseknek az a védekezése, miszerint az adott esetre a szabad felhasználásra vonatkozó szabályok alkalmazhatók, mert a kiadványban a törvényben megengedett körben idézés, illetve átvétel történt.

Az Szjt. 34. § (1) bekezdése lehetőséget ad a mű részletének - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - történő idézésére a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével. Az adott esetben nem a művek kis részletének másik műbe történő beemeléséről volt szó, hanem az idézés fogalmi körébe már nem sorolható, nagyobb terjedelmű anyagnak (pl: 8 és fél oldal, 15 és fél oldal, 19 oldal terjedelmű közlések) az átvételéről.

Az Szjt. 34. § (2) bekezdése rendelkezik az átvételről akként, hogy a nyilvánosságra hozott irodalmi vagy zenei mű részlete, vagy kisebb terjedelmű ilyen önálló mű iskolai oktatási célra, valamint tudományos ismeretterjesztés céljára a forrás és az ott megjelölt szerző megnevezésével átvehető, feltéve, hogy az átvevő művet nem használják fel üzletszerűen. Átvételnek minősül a mű olyan mértékű felhasználása más műben, amely az idézést meghaladja. A jelen esetben - még akkor is, tudományos kutatás céljára történt volna az átvétel - a szabad (díjmentes) felhasználásra vonatkozó szabályok azért sem alkalmazhatók, mert a kiadványt üzletszerű, bolti hálózatban való terjesztés céljára szánták, hiányzik tehát az a törvényi feltétel is, hogy nem használják fel az átvevő művet üzletszerűen.

A jogalap vonatkozásában nem volt osztható az az alperesi álláspont sem, miszerint a jelen per II. rendű alperese - jóhiszeműsége folytán - nem valósíthatott meg jogsértést. A szerzői jogok megsértéséhez a törvény objektív (Szjt. 94. § (1) bekezdés a-f) pontjai) és szubjektív (Szjt. 94. § (2) bekezdése) alapú szankciókat fűz. A felperesek a jelen perben csak objektív alapú szankciókat érvényesítettek, pusztán a jogsértés tényére alapítva, amelyek alkalmazása szempontjából közömbös, hogy a jogsértők magatartása vétkes, vagy vétlen volt-e. A felróhatóság hiányára történő hivatkozást akkor lehetett és kellett volna értékelni, ha a felperesek kártérítést is követeltek volna.

A fellebbezésnek azzal a hivatkozásával kapcsolatban, miszerint nem függetlenítheti magát a polgári bíróság a büntető ügy tényállásától, a Fővárosi Ítéltábla elsődlegesen a Pp. 4. § (1) és (2) bekezdésében foglalt alapelvére utal. A Pp. 4. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti. A 4. § (2) bekezdése szerint, ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt. Ebben az esetben egyébként sem bűncselekmény vagyoni jogi következményeit kell megítélni, ezért a (2) bekezdés második fordulatának alkalmazása sem kerülhet szóba.

Ettől függetlenül, a büntető bíróság más körülményeket tett vizsgálat tárgyává, mint amelyeket a polgári per bíróságának kell megítélni. Míg a büntető ügyben a bűnösség feltétele az elkövető szándékossága, illetve gondatlansága, a szerzői jogsértés polgári jogi megállapítása, illetőleg az objektív jogkövetkezmények alkalmazhatósága szempontjából a jogsértő tudattartalmának nincs jelentősége, így a jóhiszeműségre sem lehet alappal hivatkozni.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperesek szerzői jogi jogsértést valósítottak meg és nagyjából helytállóan alkalmazta az Szjt. 94. § a), b), c), e) és f) pontjaiban írt jogkövetkezményeket.

Alaptalan volt az I. rendű alperesnek az a fellebbezési észrevétele is, miszerint a még forgalomban lévő könyvpéldányok visszavonása már megtörtént az ideiglenes intézkedéssel, ezért az már nem rendelhető el. Ezt az I. rendű alperes egyrészt nem bizonyította, másrészt az ideiglenes intézkedés hatálya - a Pp. 156. § (8) bekezdése értelmében - az ítélet jogerőre emelkedéséig tart, következésképp a későbbiekben a forgalomban előkerülő példányokra az ideiglenes intézkedés nem terjed ki, tehát a jövőre nézve is rendelkezni szükséges.

A másodfokú bíróság ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a megsemmisítésnek a „felperesek jelenlétében” való foganatosítása jogszabályi alappal nem bír, következésképp az ítéleti rendelkezésből ezt a megfogalmazást mellőzte.

A másodfokú bíróság az elégtételadásra, és annak terjedelmére vonatkozó ítéleti rendelkezéssel is egyetértett. Kiemeli, hogy e körben az arányosság követelményét kellett szem előtt tartani. Figyelembe véve a jogsértés súlyát, illetőleg a közlések terjedelmét, úgy ítélte meg, hogy az elégtételadás egy-egy napilapban, valamint az irodalmi hetilapban történő egy-egy ízbeni közléssel megfelelő szankciót jelent.

Pontosítani kellett azonban azt, hogy milyen méretben és milyen kivitelben történjék a közzététel, ezért ezt a rendelkezést kiegészítette. Utal arra a másodfokú bíróság, hogy nem volt értelmezhető az a fellebbezési okfejtés, miért vonatkozik az elégtételadás a II. rendű alperes magánszemélyre is. Ebben a kérdésben ugyancsak figyelmen kívül kell hagyni a büntetőügyben hozott felmentő ítéleti rendelkezést.

Egyetértett a másodfokú bíróság viszont azzal a fellebbezési állásponttal, hogy az ítélet rendelkező része - és az indokolása - sem tért ki arra, hogy az I. és II. rendű felperesek javára megítélt összegnek mi a jogcíme.

Az Szjt. 94. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a szerző a jogainak megsértése esetén az elért gazdagodás visszatérítésére tarthat igényt. A bírói gyakorlat értelmében a visszatérítendő gazdagodás nem lehet kevesebb, mint az az összeg, amely a szerzőt a mű felhasználására adott engedély ellenében díjazásként megilletné.

Az Szjt. 16. § (4) bekezdése szerint, ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek - eltérő megállapodás hiányában - a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

A jogutód felperesek a fentiek értelmében a jogosulatlan felhasználás fejében járó jogdíjat alappal követelték gazdagodás címén az alperesektől, amelynek összege a jogszerű felhasználás esetén szokásosan kiköthető összegben állapítható meg, független attól, hogy a kiadónak ténylegesen jelentkezett-e nyeresége a kiadásból. A jogdíj megfizetésére helyesen kötelezte az I. rendű alperest az elsőfokú bíróság, mivel a bevétel is nála jelentkezett, illetve jelentkezhett volna. A döntés jogalapjával tehát a másodfokú bíróság egyetértett, a számítás módjával és eredményével azonban nem.

Az elsőfokú bíróság a rendkívül kiterjedt bizonyítási eljárás alapján is úgy foglalt állást, hogy az alperes által szolgáltatott adatok olyan mértékben hiányosak, hogy csak mérlegeléssel lehet megállapítani a kinyomtatott példányszámot. Az elsőfokú bíróság azonban a rendelkezésre álló bizonyítékok - a szakvélemény, a számlák, a forgalmazásban, előállításban résztvevő tanúk vallomása - okszerűtlen mérlegelése alapján téves jutott arra a következtetésre, hogy az adott esetben 3000 példány alapján kell a szerzői díjat kiszámítani.

Az ítélet indokolása részletezte ugyan a könyvszakértői véleménynek az értékesített darabszámokra, bizonylatokra vonatkozó megállapításait, de figyelmen kívül hagyta azt a lényeges megállapítást, miszerint a szakértő szerint az I. rendű alperes bizonyossággal határos valószínűséggel a könyvből 1.500 példánynál többet nem nyomtatott ki (20. sorszámú szakvélemény 9. oldal ötödik bekezdés). A könyv példányszámára vonatkozóan S. Cs. I. tanú 1.000 könyv nyomtatására emlékezett (29. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal harmadik bekezdés), míg B.J. A. 800-1.000 példányról tett említést (42. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal negyedik bekezdés). Ezekre a peradatokra figyelemmel a másodfokú bíróság tényként azt állapította meg, hogy 1.500 példány kinyomtatásával lehet számolni. A felperesek pedig maguk igazolták azt a szakmai gyakorlatot, miszerint a jogdíj a nettó eladási ár 8 %-ának felel meg.

A másodfokú bíróság elfogadta az I. és II. rendű alpereseknek mind a kinyomtatott 1.500 példányszámra, mind a 2.679 forint nettó eladási árra vonatkozó számítását, amelynek alapján a nettó könyvár 8 %-a 1.500 példány esetén 321.000 forint.

Figyelembe véve, hogy a perbeli szerzők mellett mások művei is helyet kaptak a kiadványban, ennek arányára tekintettel ennek az összegnek a fele, vagyis összesen 160.500 forint jogdíj számítható a két felperesre összesen. Ezt az összeget a másodfokú bíróság az I. és II. rendű felperes között a másodfokú bíróság 90 % - 10 % arányában osztotta fel a felhasznált műveinek egymásközi arányára figyelemmel, de alaptalannak találta az I-II. rendű alperesek hivatkozását a személyi jövedelemadó levonásának kötelezettségre, azt nem helyezte további levonásba.

Az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a régi Gt-nek a betéti társaságra vonatkozó rendelkezéseit, ezért a másodfokú bíróság is megállapította a II. rendű alperes korlátlan mögöttes felelősségét az összeg megfizetéséért. Csupán annak szövegezésbeli pontosítására látott szükségét, hogy egyértelmű legyen a rendelkező részből, hogy a II. rendű alperes csak akkor felel, ha a társaság vagyona a követelést nem fedezi.

Az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatása folytán módosultak a perköltség fizetés arányai is: a másodfokú bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése szerinti pernyertesség-pervesztesség arányát figyelembe véve rendelkezett az ügyvédi munkadíj, illetőleg az I-II. rendű felperesek által előlegezett szakértői díjból összetevődő perköltségről.

Az 540.000 forintos perérték alapján lerovandó 32.400 forint kereseti illetékkal szemben az I-II. rendű felperesek 15.000 forintot róttak le, így a fennmaradó 17.400 forint kereseti illetéket a másodfokú bíróság úgyszintén megosztotta a pernyertesség-pervesztesség arányában az I. és II. rendű felperes, valamint az I. rendű alperes között.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - részben megváltoztatta.

A Fővárosi Ítéltábla a másodfokú bíróság perköltségről a Pp. 239. §-a szerint irányadó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint rendelkezett. Az ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése szerint állapította meg, amely magában foglalja a 4/A. § szerinti áfát is.

, 2010. február 25.

. Lesenyei Terézia s.k.
a tanács elnöke

. Fülöp Györgyi s.k.
előadó bíró

. Pullai Ágnes s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: